

ARCHEOLOGAS IR KARININKAS PETRAS TARASENKA KLAIPĖDOJE

Vyantas Vareikis

Klaipėdos universitetas, HMF Istorijos katedra

1923 m. sausio 10 d. Ypatingosios paskirties rinktinės, vadovaujamos Jono Budrio- Polovinsko, kovotojai su žaliais raiščiais MLS (*Mažosios Lietuvos sukilėlis*) ant rankovių, peržengė Klaipėdos krašto sieną ties Bajorais ir Lauksargiais. Kad šiai „sukilėlių“ rinktinei, sudarytai iš Lietuvos kariuomenės kariškių, šaulių ir savanorių iš Lietuvos, būtų lengviau veikti, 8-ojo pėstininkų pulko 2-asis batalionas buvo atitrauktas nuo Klaipėdos krašto pasienio apsaugos į Kretingą, kurioje ir pasiliko iki Klaipėdos krašto užėmimo.¹ Kovoje dėl Klaipėdos krašto Lietuvos politikai stengėsi veikti tiek diplomatinėmis, tiek karinėmis priemonėmis. Reikėjo sustiprinti lietuvių karines pajėgas, stovinčias Klaipėdos krašto pasienyje tam, kad iškilus nenumatytoms komplikacijoms būtų galima ateiti į pagalbą „sukilėliams“, kurie pasibaigus karinei operacijai suformavo Klaipėdos krašto armiją. Po Klaipėdos krašto perdavimo Lietuvai buvo būtina sustiprinti sienos su Vokietija apsaugą. Iš tos pusės pavojus galėjo kilti ne tiek dėl Vokietijos vyriausybės organizuotų akcijų, kiek dėl spontaniškų pasienio miestuose gyvenančių vokiečių, kurie buvo įaudrinti dar ir Ruro okupacijos, veiksmų. 1923 m. sausio 12 d. lenkų žvalgyba pranešė, kad vokiečių nacionalistinės organizacijos verbuoja medžiotojus savanorius organizuoti akciją atsiimti Klaipėdą iš lietuvių, o, anot lenkų šaltinių, sausio 16 d. vokiečių bandymą pereiti Tilžės tiltą sustabdė „sukilėlių“ šūviai.²

Esant tokiai nestabiliai padėčiai Lietuvos kariuomenės vadovybė ėmėsi papildomų sienos apsaugos priemonių. 1923 m. sausio 12 d. 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butegeidžio pulko vadas majoras Petras Jakštas (slapyvardis Kaunas)³ gavo III divizijos vado (kuris savo ruožtu gavo įsakymą iš Generalinio štabo viršininko majoro Jono Griciaus) įsakymą parengti vieną batalioną perkelti į naują dislokacijos vietą prie Klaipėdos krašto sienos. Įsakymas reikalavo, kad karininkai ir kareiviai būtų atrinkti iš drausmingų ir būtinai lietuvių tautybės asmenų.⁴ Tuo metu beveik visas Klaipėdos kraštas, išskyrus Klaipėdos miestą, jau buvo užimtas lietuvių sukilėlių – Ypatingosios rinktinės kovotojų.

1923 m. sausio 13 d. antrojo bataliono vadas majoras Petras Tarasenko buvo iškviestas į pulko štabą Kaišiadoryse, kur jam buvo duotas įsakymas suformuoti atskirą batalioną, pasirūpinti maistu ir amunicija, o sausio 17 d. jis jau gavo įsakymą vykti į Kretingą.

---

¹ Generalinio štabo vado nurodymai dėl sienų apsaugos sustiprinimo Klaipėdos krašto pasienyje, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 423, l. 169.

² Rezmer, W. Powstanie w Kłajpedzie w 1923 r. W świetle materiałów oddziału II sztabu generalnego wojska Polskiego. *Acta Historica Universitatis Klaipedensis XV. Baltijos regiono istorija ir kultūra: Lietuva ir Lenkija. Karinė istorija, archeologija, etnologija*. Klaipėda: KU leidykla, 2007, p. 47–50.

³ Beje, po karinės tarnybos tapęs žymiu bibliofilu, kraštotyrininku ir žurnalistu.

⁴ Pulko vado įsakymai 1923 sausio–kovo mėn., LCVA, f. 520, ap. 1, b. 45, l. 108.

Bataliono vadas Petras Tarasenka Lietuvos visuomenei, besidominčiai istorija, yra žinomas ne kaip kariškis, karjerą baigęs pulkininko laipsniu, kai 1932 m. pačiam prašant buvo išleistas atsargą, o kaip mokslininkas – vienas žymiausių prieškarinės ir pokarinės Lietuvos archeologų, Lietuvos piliakalnių tyrinėtojų, istorijos bei archeologijos mokslo propaguotojų ir vienas iš Klaipėdos krašto muziejaus draugijos steigimo iniciatorių. Turbūt ne vienas jaunuolis susidomėjo istorija ar archeologija, vaikystėje perskaitęs intriguojančiai parašytas Petro Tarasenkos knygas „Užburti lobiai“ ir „Pabėgimas“. Viešint kryžiuočių Marienburgo pilyje, iš kurios pavyko pabėgti Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Kęstučiui, atmintyje atsigamins ne perskaitytų mokslinių studijų, o Petro Tarasenkos istorinės nuotykių apybraižos „Pabėgimas“ fragmentai.

1920 m. sausio 30 d. Petras Tarasenka baigė pirmąją aukštųjų karininkų kursų laidą Kaune. Turintis kapitono laipsnį karininkas buvo paskirtas tarnauti į 7-ąjį Žemaičių kunigaikščio Butegeidžio pėstininkų pulko I, o nuo 1922 m. spalio 20 d. – II bataliono vadu.

Atvykęs prie Klaipėdos krašto sienos, Petro Tarasenkos vadovaujamas batalionas perėjo J. Budrio-Polovinsko Klaipėdos krašto armijos vado žinion. Tuo metu ši armija ginklais, darbužiais, amunicija buvo aprūpinama iš Lietuvos. Nuolat vyko rotacija, kai šaulių pamainos (vadinamos „orkestru“) slapta buvo siunčiamos į Klaipėdą per Tauragę ir Kretingą, o po dviejų trijų savaičių – atšaukiamos. Sukilime dalyvavusios šaulių grupės, Generalinio štabo nurodymu, buvo išgabentos sausio pabaigoje.⁵

Kaip rodo Petro Tarasenkos užrašai, jo vadovaujamas batalionas sausio 18 d., kirtęs Latvijos sieną, atvyko į Kretingą, vėliau į Gargždus, o po 1923 m. vasario 16 d. Ambasadorių konferencijos sprendimo perduoti Klaipėdos kraštą Lietuvos suverenitetui pradėjo saugoti Lietuvos valstybės sieną ties Pagėgiais. Vasario 19 d. prancūzų įgula ir civiliai prancūzai, Ambasadorių konferencijos Ypatingosios komisijos nariai ir buvęs Klaipėdos krašto komisaras Gabrielis Petisne Klaipėdos uoste įlipo į šarvuotį „Voltaire“, kuris po dešimties dienų prisišvartavo Šerburge. Tą pačią dieną į Klaipėdos kraštą įžengė Lietuvos kariuomenės junginiai, tarp kurių buvo ir batalionas, vadovaujamas majoro Tarasenkos. 1923 m. vasario 20 d. Turgaus aikštėje šalia Teatro pastato įvyko iškilmingas kariuomenės dalių paradas, buvo sugiedotas Lietuvos himnas ir iškilmingai iškelta Lietuvos vėliava. Kol galutinai bus parengtos kareivinės ir net patikrinta, ar nėra paliktų sprogmenų, bataliono kariai Klaipėdoje laikinai įsikūrė Luizės gimnazijos gimnastikos salėje.⁶

1923 m. vasario 26 d. Klaipėdos krašto armija buvo likviduota, o jos rikiuotės dalys perėjo 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butegeidžio pėstininkų pulko vado žinion. Kitą dieną P. Tarasenkos batalionas buvo įtrauktas į šį pulką.

1923 m. kovo 1 d. 7-ojo pėstininkų pulko I ir III batalionai galutinai buvo perkelti į Klaipėdą, o ir II batalionas apsistojo Šilutėje, Macikų dvare. Kadangi Klaipėdos operacija buvo laikoma ypač slapta, o su visomis jos rengimo ir eigos detalėmis buvo supažindintas ribotas skaičius asmenų, ne visi vadai žinojo apie įvykių Klaipėdoje raidą ir nurodymus. P. Tarasenka vėliau turėjo aiškintis naujai paskirtam pulko vadui plk. ltn. P. Geniui ir rašyti pasiaiškinimą, kodėl batalionas be pulko vado įsakymo keitė dislokacijos vietas.⁷

Klaipėdoje 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butegeidžio pėstininkų pulko kariai įsikūrė prancūzų paliktose kareivinėse. Pastate, kuriame šiandien yra įsikūręs Klaipėdos universiteto rektoratas, buvo butai, skirti karininkams ir jų šeimoms. Ten ir apsigyveno Petras Tarasenka su žmona Marija. Klaipė-

⁵ 1923 01 23 d. J. Budrio telefonograma Generalinio štabo viršininkui, LCVA, f. 929, ap. 3, b., l. 507.

⁶ Generalinio štabo ir pėstininkų pulko telefonogramos apie padėtį rajonuose budėjimo metu, 1923 m. sausio–kovo mėn., LCVA, f. 511, ap. 1, b. 74, l. 38.

⁷ Kvotos, parodymai, pasiaiškinimai karininkų nusižengimo drausmei, moralei ir kitais klausimais, 1923 sausio – 1924 gegužės mėn., LCVA, f. 520, ap.1, b.55, l.37.

doje gegužės 18 d. jam buvo ne tik suteiktas majoro laipsnis⁸, bet gimė abi dukros Marija ir Natalija. Iki 1926 m. pradžios, kai buvo paskirtas Karo mokslo valdybos mokymo dalies vedėju, tarnaudamas Klaipėdoje ir suradęs laisvo laiko Petras Tarasenka vykdavo pasižvalgyti po apylinkes, ieškoti archeologinių paminklų, o surinktus duomenis apie archeologinius ir mitologinius objektus (Rambyno kalną, Tauralaukio „Velnio akmenį“) skelbė lietuvių kalba leidžiamoje Klaipėdos krašto spaudoje.⁹ Straipsniuose, išspausdintuose „Klaipėdos žiniuose“ („Klaipėdai reikalingas istorijos-archeologijos muziejus“, „Klaipėdos muziejaus draugija“, „Koks turi būti Klaipėdos miesto muziejus“) P. Tarasenka akcentavo būtinybę įkurti Klaipėdos muziejų. Kaip teigia Linas Tamulynas, būtent P. Tarasenka, o ne žymus Mažosios Lietuvos krašto veikėjas Vilius Gaigalaitis buvo pagrindinis Miesto ir krašto muziejaus draugijos kūrimo iniciatorius.¹⁰ 1924 m. Petras Tarasenka daug prisidėjo prie Klaipėdos miesto ir krašto muziejaus, kuris galėtų būti laikomas dabar veikiančio Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus pirmtaku, įkūrimo ir sąlyginai galėtų vadintis šio muziejus „krikštatėviu“.

1930 m. Lietuvoje buvo iškilmingai pažymėtos Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Vytauto 500-osios mirties metinės, o 1930 metai Lietuvoje paskelbti Vytauto Didžiojo metais. Šia proga Petras Tarasenka, jau dėstydamas Karo mokykloje, parengė apžvalgą apie 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butegeidžio pėstininkų pulko veiklą. Dalis šio teksto apie bataliono veiklą Klaipėdos krašto pasienyje 1923 m. sausio–vasario mėnesiais, saugomo Lietuvos centriniame valstybės archyve, yra pateikiama skaitytojams.

Net ir neramiame, politinių ir istorinių permainų kupiname XX a. Petro Tarasenkos gyvenimo kelias atrodo išskirtinis. Nacių okupacijos metais dirbęs Paminklų apsaugos įstaigos Archeologijos skyriaus vadovu, jis sugebėjo išvengti sovietinių represijų ir tapo Karo istorijos muziejaus Kaune direktoriumi, o išpūdingą mokslinę karjerą užbaigė dirbdamas moksliniu bendradarbiu Čiurlionio dailės muziejuje.

Vargu ar daug XX a. Lietuvos istorijoje sutiksime veikėjų, baigusiu mokytojų seminariją, apdovanotų Rusijos imperijos Šv. Georgijaus kryžiumi už drąsą pirmojo pasaulinio karo metu, Vyčio kryžiaus penktojo laipsnio ordinu už Nepriklausomybės kovas ir 1958 m. gavusių sovietinės Lietuvos nusipelnusio kultūros veikėjo vardą.

Verta pažymėti, jog Klaipėdos neogotikinių kareivinių korpuse (žr. 1 ir 2 priedus), kuriame buvo 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butegeidžio pėstininkų pulko kareivių klubas, ambulatorija ir pulko virtuvė, šiandien yra įsikūręs Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas, kuriame dirbantys archeologai tebetęsia P. Tarasenkos pradėtus mokslinių tyrimų darbus.

* * *

Aprašymas¹¹ II bataliono žygio į Klaipėdą (majoro Tarasenkos)

7-to pėst. Žem. Kun. Butegeidžio pulko II bataliono žygis į Klaipėdą 1923 metais

1923 m. sausio 13 d. Buvau iššauktas į pulko štabą, kur pulko vadas, pasakęs apie politinę padėtį krašte dėl kilusio Klaipėdos krašto sukilimo, perskaitė slaptą telefonogramą diviziono vado, kad būtų paruoštas 1 b[atolio]-nas žygiui, įsakė paruošti man pavestą b[atolio]-ną.

⁸ *Lietuvos kariuomenės karininkai 1918-1953*. Sud. V. ASEVIČIUS ir kt., T. 8, Vilnius, 2008, p. 30.

⁹ Žr. plačiau: Tamulynas, L. Krašto muziejaus draugija ir krašto muziejus Klaipėdoje. Archeologinės veiklos aspektai 1924 – 1939. m. *Acta Historica Universitatis Klaipedensis XVII. Nauji požiūriai į Klaipėdos miesto ir krašto praeitį*. Klaipėda: KU leidykla, 2008, p. 154–156.

¹⁰ *Ibid.*, p. 156.

¹¹ Dokumento kalba netaisyta, laužtiniuose skliaustuose pateikiami identifikuoti žodžiai.

Tą pat dieną manimi buvo sušaukti vadai 4, 5, 6 ir 2 kulk. kuopų, kuriems buvo praneštas šis slapto išsakymas ir įsakyta paruošti reikalingą karo medžiagą ir būti visai pasiruošusiems, kad sulig pirmo pareikalavimo tuojau galėtų vykti.

Sausio 16. Negaliu nepabrėžti savo apžvalgoje ir šios dienos, kurios įvykis nors ir neturi nieko bendro su b[atalio]-no žygiu, bet turi būti pažymėtas bendrai bataliono charakterizuotei.

Šią dieną b[atalio]-no karininkų pajėgomis ir rūpesčiu vado 2 kulk. kuop.[os] karininko Buroko, kaip redaktoriaus, išėjo Nr. 1 pulko žurnalo „Pulko Sargas“, kurio tikslu, jo pabrėžta buvo, kelti pulko karių tarpe idėją tautinės kariuomenės, lavinimas karo dalykuose ir pulko karininkų švietimas.

Nr. 1 gan įdomus straipsniais „Butegeidžio kilmė – Butegeidis arba Budrikis Žemaičių Didysis Kunigaikštis“ – trumpa apie pulko patroną istorinė monografija. Visuomenės santykiavimo klausimu „Tarpautiškas ir tautybė“ palietė Vacis Statkus. Kelios mintys straipsnio „Keli bruožai apie kariuomenės viršininkus ir karininkus“ – pateikia karininkas Burokas. Pulko gyvenimo lapelyje duodama recenzija apie rengtą 20/XII-22 m. Kaišedoryse pulko karių spektaklį[,] kur buvo statoma pjesė „Blinda“[,] ir skiltys jumoro ir satyros „Šis-Tas“. Laikraštis kiek rimtas ir tinka daugiausiai karininkams, bet ateityje žadama įvesti plačią skiltį kareiviams.

Sausio 17. 11 val. 30 min. telefonu III pėst. divizijos štabo viršininkas įsakė, kad kaip galima greičiau b[atalio]-nas vyktų į Kaišedorių stotį[,] kur 12 val. 20 min. bus jau paduotas traukinys pervežimui į nurodytą įsakyme vietą – įsakymą gausiu stoty. Batalionas išmėtytas kaimuose[,] iš kurių arčiausioji 2 kulk. k.[uopa] ne mažiau 5 km. atstumo nuo Kaišedorių, per valandą laiko būti stotyje negalėjo, todėl pranešiau, kad būsiu kaip galima greičiau.

Įsakęs tuojau rengtis ir žygiuoti į stotį kuopoms, pranešiau pulko adjutantui[,] kuris buvo pulko štabe, nes pulko vadas tą dieną buvo išvažiuavęs į ūkio dalį, su kuria batalionas ir pulkas jokio ryšio kartais neturėjo, kaip ir buvo tą dieną. Pulko adjutanto buvo prašyta, kad būtų pildomas pulko vado parėdymas dėl papildymo bataliono ryšio – 1 karininku ir 15 kareivių ir 10 raitelių žvalgų, ūkio kuopos – 3-mis vežimais, pulko ligoninės – gydytoju ir vienu sanitariniu vežimu, mokomos kuopos karininku papildymui vyktų į stotį ltn. Sugintas ir ltn. Slyvauskas ir, kad praneštų apie b[atalio]-no žygiuotę pulko vadui ir ūkio daliai dėl paruošimo reikalingos batalionui karinės medžiagos ir maitinimo valdininko.

Pirmieji 4, 6 ir 2 kulk. kuopa atvyko į Kaišedorių stotį 13 valandą, kiek vėliau atvyko 5 kuopa. Čia buvo gauta ir apgarsinta batalionui užduotis. Sustiprinimui karinių pajėgų Klaipėdos krašto pasieny, vykti ir apsistoti Kretingoj[e], bet būti pulko vado žinioje.

17 val. batalionas jau buvo susitalpinęs į vagonus ir sekančiam sąstate išvyko iš Kaišedorių: 4 kuopa 5 karinink.[ai], 12 pusk.[arininkiai], 89 kareiviai, 7 arkliai.

5 kuopa: 3 karinink.[ai], 17 pusk.[arininkiai], 91 kar.[eiviai], 7 arkliai.

6 kuopa: 4 karinink.[ai], 15 pusk.[arininkiai], 66 kar.[eiviai], 7 arkliai.

2 k.[ulk] k.[uopa]: 3 karinink.[ai], 12 pusk.[arininkiai], 75 kar.[eiviai], 7 arkliai.

Viso su prikomandiruotais 16 karininkų, 412 kareivių ir 63 arkliai.

17 val. 30 min. ešalonas atvyko į Proveniškius. Pulko vadas atsisveikino su b[atalio]-nu, palinkėjo geros kloties, sakydamas, kad važiuojam tiesiog į Klaipėdą įsakė griežčiausiai laikytis drausmės ir karinės tvarkos. Proveniškiuose iš ūkio dalies išgauti šoviniai, granatos ir trūkstanti munirotė. 19 val. ešalonas išvyko iš Proveniškių toliau.

Sausio 18. 5 val. etalonas atvyko į Šiaulius kur kareiviams buvo perduoti apšildomi vagonai. Persikraustęs vykau toliau. Mažeikių stoty ešalonas 13-15 val. pietavo. Čia einant divizijos vado

patarimu manim buvo pas vietinio stoties komendanto paklaustas, ar nedaroma kliūčių pervažiavimui kariniam ešalonui gelžkeleiu per Latvijos teritoriją. Komendantas pasakė, kad nakties laiku jau vienas ešalonas praėjo, todėl gal ir mums kliūčių nedarys. Vykome toliau per Latviją, užsidarę duris vagonuose ir niekam neleidus išeiti iš traukinio stotyse.¹²

22 val. 15 min. batalionas atvyko į Kretingą. Pranešta Pulko vadui ir vietiniams komendantams – apskr. ir stočių. Komendantas stoties perspėjo, kad b[atalio]-nas turi likti vagonuose, tas parėdymas buvo ir gautas batalionui įsakyme. Ešaloną pastatė ant atsarginių bėgių, kur jau stovėjo ešalonas su 2-ra lengva baterija.

Sausio 21. Pas mane atvyko man žinomas karininkas Juozapaitis (slapyvardė)¹³ iš Klaipėdos sukilėlių armijos štabo, pranešė apie padėtį Klaipėdos krašte ir paprašė nuvykti kartu į Klaipėdą, kur aš galėčiau gauti ir kitų nurodymų tolimesniam b[atalio]-no veikimui.

Sausio 22. Nuvykau, slaptai, persirėdęs į civilius žemaičio ūkininko rūbus į Klaipėdą. Čia, sukilėlių armijos štabe, armijos vadas ir štabo karininkai pageidauja, kad strateginiu žvilgsniu batalionas ir 2 lengvos baterijos pereitų į Gargždus. Raštiško įsakymo tam duota nebuvo dėl esamų aplinkybių, nes galėjo papulti į rankas prancūzų kurie tankiai kontroliuodavo traukinį. Be to, einant įsakymu b[atalio]-nui, nei jokiame atveju neperžengti Klaipėdos krašto sienų, savo parodymus negalėjau viešai kalbėti.

Sausio 23. Pildymui paskirtos Klaipėdos krašto sukilėlių armijos vado užduoties, batalionas išvyko į Gargždus, kur jau iš ryto buvo išsiųsti butininkai (ar būtininkai). Kretingoje paliktas k.v. Žemaitis, kuris išgaudavo iš vietinės intendantūros batalionui reikalingą maistą ir pašarą.

Apie persikėlimą bataliono į Gargždus, parnešta pulko vadui raštu Nr.12. už 23/I.

Sausio 24. Batalionas visas patalpintas Gargždų miestely, 2 lengva baterija – Vežaičiuose. Ryšiui su Kretinga, o vėliau ir per Laukgalių centralinę įrengtas ryšys ir su Klaipėda. Batalione nuo dienos išvykimo skiriamas dežuruojantis karininkas.

Sausio 25. Pradėti b[atalio]-no rikiuotės užsiėmimai.

Sausio 26. Gautas divizijos štabo viršininko įsakymas, kad batalionas nuo dienos išvykimo iš Kaišėdorių, skaitosi divizijos vado žinioje ir mano slapyvardis „Kretingos pasienio sargybų viršininkas“, dėl ko buvo perspėti Gargždų ir Kretingos paštu įstaigos, kad siunčiami tuo vardu raštai ir parėdymai būtų perduodami man.

Iš II žvalgų rajono pranešė, kad einant parėdymui Generalinio štabo viršininko, batalionui stovėti vagonuose, o arklus išvesti iš vagonų ir patalpinti privačiuose tvartuose (įsakymas liko neišpildytas).

Vasario 3. Vietinė miestelio inteligentija ir bataliono karininkai susipažinimui surengė vakarienę. Čia dar kartą žemaičiai kariai turėjo progos pažinti prijautimą jų, savo vienvardžių, pulkui ir jų vaišingumą.

Vasario 5. Išvyko į pulką sulig parėdymo pulko vado 6 kuopos jaun. karininkas vyr. ltn. Kalvaitis.

Vasario 6. Į Gargždus atvyko 2 gaubicų baterija kuri pasitarpino miestelyje.

Vasario 17. Sužinojau, kad Klaipėda yra perduodama Lietuvai, apie ką jau 16 [d.] žinojo ir šventė Klaipėdoje. Jokių parėdymų nėra.

Vasario 19. Gauta sekanti telefonograma:

¹² Tuo metu nebuvo geležinkelio linijos nuo Telšių iki Klaipėdos, tad reikėdavo kirsti Latvijos teritoriją, norint per Mažeikius pasiekti Kretingą. Taigi latviai buvo informuoti apie Lietuvos karinių pajėgų (taip pat ir J. Budrio Ypatingosios rinktinės) judėjimą į Klaipėdos kraštą. Kartais ši informacija pasiekdavo ir lenkus.

¹³ Juozapaitis – Lietuvos generalinio štabo kapitono, J. Budrio-Polovinsko vadovaujamos Ypatingosios rinktinės štabo vado J. Tomkaus pavaduotojo P. Šarausko slapyvardis.

Gargždai. 7 pėst. pulko 2 bataliono vadui.

Nuorašas 2 pėst. divizijos vadui.

Iš Generalinio štabo:

II-19-[19]23 m. suverenias teises į Klaipėdos kraštą perduoda Lietuvos vyriausybei. 19 vasario įvedama į Klaipėdos kraštą Lietuvos kariuomenė. Taškas. Kariuomenės vadas įsakė Tamstos pavestam b-nui su 2 lengva baterija išvykti į Klaipėdos miestą ir būti laikinai sukilėlių kariuomenės vado Budrio žinioj dispozicijai ir pozicijai. Taškas. Apie laiką ir tvarką įžengimo Klaipėdon susitarti su Budriu. Taškas. Griežta tvarka ir drausmė karininkų tarpe privalo būti visoje pilnumoje išlaikyta. Taškas. 2-jai gaubicų baterijai grįžti į savo nuolatinę vietą. Taškas. Majoras Gričius.

1923 vasario 20. „Valio Klaipėda!“

5 valandą ryto batalionas pilnam sąstatai išvyko iš Gargždų ir laisvai peržengė 500 metų skiriamą Didžiąją ir Mažąją Lietuvą rubežių. 9 val. batalionas rinkimo vietoje „Althof“¹⁴ kur susirinko 1 savanorių pulkas, mirties gusarų eskadronas, 2 lengva baterija. 11 valandą rinktinė pradėjo žygiuoti į Klaipėdą ant Turgaus aikštės, prie miesto teatro.

12 valandą susirikiavus kariuomenei, 2 baterijai saliuuojant, orkestrui griežiant Tautos himną buvo pakelta ant Prefektūros rūmų, kur dabar būstinė krašto valdytojo, Valstybinė Lietuvos vėliava, tuo pat laiku vėliava iškeliamą vėliava ir ant kareivinių.

Pasveikinęs kariuomenę ir pabrėžiant svarbumą šios dienos įvykių, armijos vadas Budrys ir kiti vietiniai atstovai, kariuomenė buvo paleista į būstines. Batalionui paskirta gimnastikos salė prie gimnazijos, o arkliai nuvesti į kareivinių tvartus.

Gautas aplinkraštis Klaipėdos krašto savanorių armijos štabo Nr. 309, kad visos rikiuotės dalys esančios Klaipėdos krašte operatyviniu ir rikiuotės atžvilgiu priklauso tiesiog Armijos štabo viršininkui ir pereina prie kareivinių tvarkos.

20 valandą karininkai b[atalio]-no dalyvauja iškilmingoj vakarienėj, kuri surengta „Ryto“ viešbučio salėj, kur buvo susirinkę kaip sukilimo vadai taip ir daug veikėjų Klaipėdos krašto. Ilgai tęsiasi kalbos be perstogės skambėjo „Valio!“ šviesiai ateičiai Klaipėdos ir Lietuvai. Prakalbo II b[atalio]-no atstovams, iškalbus 4 kuopos vyr. ltn. Statkevičius, kuris savo kalboje pabrėžia tą reikšmę kurią turėjo Mažoji Lietuva kilime tautinio susipratimo Didžiosios Lietuvos.

Vasario 21. Gautas įsakymas, Klaipėdos karšto savanorių armijos štabo, vyksti su b[atalio]-nu į Pagėgius (Nr. 313) kad apsaugoti rubežių pagal Nemuną nuo Smalininkėn iki Pagėgių nuo laukiamo puolimo vokiečių.

Kadangi įsakymas gautas pervėlai, armijos štabo v[iršinio]-ko paliepiu šią dieną išsiusta į Pagėgius sustiprinimui ten esančios komendantūros savanorių kuopos ltn. Bulvicus su kulkosvaidžių kuopos būriu, 2 sunk. ir 3 lengvais kulkosvaidžiais. Kuopos perveža į Klaipėdą likusįjį Gargžduose turta.

Vasario 22. 13 val. Batalionas pilname sąstatai išvyksta į Pagėgius. Gargžduose paliktas vienas žvalgas su susirgusiu arkliu, kuris perduotas žinion vado kuopos 1 pasienio pulko. Į Pagėgius b[atalion]-as atvyko 18 val.

Kadangi iškrovimui platforma maža iškrovimas labai užsitęsė. Batalionas apsinakvoja Pagėgių rajone: 4 kuopa ir 2 kulk. k. Pagėgių kaime, 5 kuopa stoties salėje, 6 kuopa kaime Beregkeiten. Surinkti komendantūroje vadai kuopų, kuriems ir duotas įsakymas apie užėmimą barų.

5 kuopa[:] Schmallengken – Wischwill – Baltupenen – Sokaiten iki Jūros upės.

¹⁴ Sendvaryje.

4 kuopa: Jūros upė Schreitlangken – Bittenen – Bladenen – Krakunischken – Übermemel – Milchbude.

6 kuopa atsarga. Bennigkeiten. 2 kulk. kuopa atsarga – Pogegen k.

Štabas b[atalio]-no, ligoninė, maitinimo valdininkas – Pogegen k. (Žem[ėlapis] vok[iškas] 1:100.000).

Vasario 23. Kuopos išvyksta į barus. 5 kuopa į Viešvilės rajoną išsiuntus virtuvę ir vežimus plentu, išvažiavo siauroju geležkelio. 4 kuopa į Bitėnus išėjo pėsčia.

Vasario 25. Pagėgių komendantūros savanorių atskiros kuopos vadas pranešė, kad pamainytos visos sargybos ir kad Tilžėje sulig jo gautų žinių virš 400 apginkluotų vokiečių, kurie rengiasi pereiti sieną ir sukelti maištą. Vadams kuopų įsakyti sustiprinti apsaugą. Kuopos užimant tajį barą turi savo štabuose atsargos po pusę kuopos. 5 kuopa Wieschwill, o 4 k. Bittenen. Kiti gi kareiviai išsiųsti yra po visą barą lauko sargybomis po 7-9 žmones, kad patruliuoti visą Nemuno krantą; o atsarga reikalui esant galėtų manevruoti.

Kovo 1. Sužinota, kad pulkas perėjo į Klaipėdą ir kad batalionas vėl perėjo nuo 27 vasario žinion pulko vado (Įsak. Nr. 33).

Kovo 14. Po pamainymo baro III b[atalio]-nui 1 pasienio pulko, b[atalio]-nas susirinko visas Pagėgių stoty iš kur ir išvyko į Klaipėdą kur ir atvyko apie 18 valandą.

– „ –

P. S. Majoro Tarasenos originalūs rankraščiai randasi pulko archyve.

Šaltinis:

Lietuvos centrinis valstybės archyvas (LCVA), f. 520, ap. 1, b. 9, 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butegidžio pėstininkų pulko dienynas, l. 138–143.

Apžvalgas " Bataliono
 žygis į Klaipėdą.
 (Majoro Fasanovs).

4-to pėit. Leiv. Kūm. Butkevičiaus pulko 6 Bataliono
 žygis į Klaipėdą 1923 metais.

Metai, mėnuo ir diena.	Kas ir kaip atsitiko?	Dienų šaltiniai ir pastabos.
Sausis 15o	<p> Buvo išreikštas į pulko štabą, kur pulko vadas parodė apsi pažintus padėtį krašte, dėl mūsų Klaipėdos ruožto sunkiaus, pabrėžė slapto šefonoorganizacijos vaido, kad būtų paruoštas 1 b-uos žygiui, į jį pa- ruošti mūsų paruoštas b-uos. </p> <p> Šio pat dienos manim buvo suskirstyta vadai 4, 5, 6 ir 7 kuli. kuopos, kurioms buvo paruoštas šis slapto įvykis ir išreikšta paruošti reikalingą savo medžiagą ir būti visi pasiruošusius, kad užtikrinti pirmo paruošimo turėjau gauti apytiki. </p>	
16	<p> Negalim nepabrėžti savo apžvalgoje ir šio dienos, kurią įvykis nors ir neturi mūsų bendro su b-uos žygiu, bet tur būt paruoštas bendrai bataliono charakteristikai. </p> <p> Šio dienos b-uos karininkų pajėgumai ir rūpesiai vado 2 kuli. kuop. karininko Burvko, kaip vedan b-uos. išėjo Nr 1 pulko žurnale "<u>Pulko laisvės</u>", kuris turėjo, jo pa- brėžta formos, kuri pulko karių tarpai. idėja, tautinė karininkams, laisvumas savo dalyvavime ir pulko karininkų švėtinimas. </p> <p> Nr 1 gan įdomus straipsniais "Butkevičiaus linijai - Butke- vičiaus arba Butkevičiaus Tautinės Laisvės Karių Kūrybos" trumpa apie pulko patarimą istoriškai monografija. </p>	

Netai
n
(kas)

Sausis 17

Užsienio santykių klausimu. Tarp tautiškas ir tautybi' parvežė Noci status. kelios minutės straipsnis "Keli bruožai apie kariuomenės viškinius ir karininkus" - pastoria karininkas Basonas. Pulko gyvenimo laisvėje duodama revencija apie rengtą 20/21-22. Karsedonyje pulko karinio spektaklio sur buvo etatoruz pyai. Plūda ir sūtyš jūmoro ir satyros "Šis-Pas". daktarai, nor mintas ir tūra daugiausiai karininkams, bet atityje kadama įvesti plačius smelti karininkams

11 val. 30 min. telefonu ir jut. dirvijo stabo viškinias įvoni, kad kaip galima greičiau bus sūtyš; Karsėdonis stotį sur 12 val. 20 min. bus jau paduotas traukinyš perovėmūni; nutodyta įvonyne vata, - įvonyne gaurū stotį. Batalionas išvūtytas kaimuose ir kunių atėicūvijo; 2 kulk. r. ne mažiau 5 kulk. atstumo nuo karsėdonis, per valandą laiko būti stotįje negalip, todėl pranyšiau, kad būri kaip galima greičiau.

Vearys turjai rengtis ir žygiuoti; stotį kuopomis, pronyšiau pulko adjutantui kuni buvo pulko stabe, nes pulko vadas tū dirvuz buvo išvāriavę; linio oai, see kuni batalionas ir pulkas joni ryšio karton neturijo, kaip ir buvo tū dūns. Pulko adjutanto buvo praūyta, kad būty pildomas pulko vado paradymas, dispyladyms 6-uo: ryšio - 1 karininku ir 15 karininkų ir 10 karkelų žvairų, ūnio kuopos - 3-uni vāteruoi, pulko ligoninės - gydytoji ir ooni santarūni vārinis nuocūnos kuopos karininku papildymūni vūtyš; stotį ltu. lūgūntas ir ltu. slvūcūmas ir, kad pranyštyš apai bus žygiuotė pulko vadai ir ūnio daliai dū parūvūmo reikalūgos batalioni karininkū medūciūgos ir mašinūniū valdūmūko.

Pūmūji 4, 6 ir 2 kulk. kuopa atūgno; Karsėdonis stotį 15 valandų, kvėk ulian atūgno 6 kuopos. Čia buvo gautas

ir apgarninta batalionui paduoti. Kautipirmūnui karininkų
 pajėgų Klaipėdos meste prarimų, vykti ir apsiginti ke-
 lioje, bet kiti pulko vado rinkoje.
 17 val. batalionas jau buvo susitapinęs į vagonus ir
 šeimaniam sąstatai išėjo iš kaulėdoris: 4 kuopa 5 karininkų
 12 purn., 89 karininkai, 7 arkliai.
 5 kuopa 3 karininkai, 17 purn., 91 kar. - 7 arkliai.
 6 " 4 " 15 " 66 " 7 "
 2 x. k. 3 " 12 " 75 " 17 "
 Vieno su peridomandiruotais - 16 karininkų, 412 karininkų ir
 63 arkliai.
 17 val. 20 min. išalomas atvyko į Provenišius. Pulko vadas
 atrinkimo su būnu, palinkėjo geras klotis, sąrysuos, kad
 vėlesniam tūnų į Klaipėdą, irai grįžtūnūsi laukytis
 draumės ir karininkų tvarkos. Provenišiuose ir ūkis dailis
 išgauti šoviniai, granatos ir būrstanti mūsdėtuoti.
 19 val. išalomas išėjo iš Provenišius teliau.
 5 val. išalomas atvyko į Štaulius kur karininkams buvo
 paduoti apšildomi vagonai. Perkraustę vyrai teliau.
 Mažėikis šloty išalomas 13-15 val. pėtam. Čia einant di-
 nizis vado patarimui namui buvo per vėtinio šlotis
 komendantas prarastas, ar nedaroma klūvėis pervažia-
 viniai karininkai išaloni gelūvėis per lotojas teritorijas.
 Komendantas parai, kad naktis laiku jau vinas iša-
 lomas prasjo, kad gal ir mums klūvėis nedarys.
 Vyrams teliau per lotojas, nūsidarę dūris vagonuose ir
 nūkau nūleidus išėiti iš traukinio - šlotyse.
 22 val. 15 min. batalionas atvyko į krotūnų. Pravitėta
 Pulko vadui ir vėtiniam komendantams - apmū ir šlotis.
 Komendantas šlotis perspėjo, kad būnas turėtų vagonuose,
 tas peridomus buvo ir gautam batalionui išėjimui.
 Išalomas parstati ant ortoginūis brojis, kur jau šlotis

Sausis 18

- išalomas su 2-ro lengvo baterija.
 21. Pas mane atvyko man žinomas karininkas Juozas
 Paitis (slapyvardis) iš Klaipėdos sukilėlių armijos štabo,
 pranešė apie paktą, Klaipėdos krašte ir paprašė susi-
 ryti kartu; Klaipėda, kur aš galėčiau gauti ir kitų
 nurodymus tolimesniai b-u veikimui.
22. Šturmas, slapta, persiūdyti į visais žemais u-
 rimais kubus, į Klaipėdą. Čia, sukilėlių armijos štabe,
 armijos vadas ir štabo karininkai pagaidavo, kad
 strategini žvilgsniu batalionas ir 2 lengva baterija
 poretis į Gargždus. Karštesnio įsiryms tam duota
 nebūvo dėl ramus aplinkybių, nes galėjo papuolti į
 rankas prancūzų kusi tankiai kontroliuojamo tran-
 ziti. Bet, likant įsiryms b-u, nei jokiau atvejų
 nepažengti Klaipėdos krašto sienas, savo parodymus
 negalėjau visai kalbėti.
23. Pildymui pasirodė Klaipėdos krašto sukilėlių armijos vado
 išduoties, batalionas išvyko į Gargždus, kur jau išryto
 buvo išsiųsti karininkai (ar karininkai). Kretingoje pa-
 liktas k.v. Žemaitis, kuri išgaudavo ir vietinis intendant-
 ūras, batalionui reikalingas mirstas ir pašarais.
 Apie persikelimą bataliono į Gargždus, pranešta patros
 vadui raštu Nr. 13 ir 13/1.
24. Batalionas visas patarėjimas Gargždų miestely, 2 leng-
 va baterija. Nėšiojėms. Ryšius su kretinga, o visai si
 per laukgali centralinę įrengtas ryšys ir su Klaipėda.
 Batalionas nuo dienos išvykimo minimas dešimtojančių
 karininkas.
25. Pradėti b-u veikimais reišinimais.
26. Gautas diviziono štabo minimas įsiryms, kad ba-
 talionas nuo dienos išvykimo ir kretingos, incitoni
 diviziono vado žinijs, ir mano slapyvardis, Kretingos

140

paaisiu sąryšus viršūninkas, ošlno buvo parypti
 Gargždų ir Kėstingos paštu įstaigos, kad būtinai
 tuo vardu raštai ir pareišymai būtų perduodami
 man.

Į šio rašalo rajoną pranešė, kad esant pareišymu
 Generalio štabo viršūninko, batalionui stovėti vagonuose,
 o arklius išvesti iš vagonų ir patalpinti privačiuose tra-
 ktuose (įvargmas lino neišpildytas).

1920 m. vasaris 3. Nėšius miesteliu inteligencijos ir batalionu kari-
 ninkai susipašimui susirgo vakarais. Čia dar na-
 tų žemaičiai kariai turėjo progos pasinti priėjimus
 į savo dislokacijas ir pulkui ir į vaizdams.

5. Šių pulkų ir pulkų sulį pareišymo pulko vado 6 rusų
 jaunu karininkas vyk. ltu. klaidinti.

6. Į Gargždus atvyko 2 gausius batalionų kari pa-
 sitalpino miestelyje.

17. Išžinojau, kad Klaipėda yra perduodama lietuvi,
 apie ką jau 16 žinijo ir šventi Klaipėdą. Jomis pare-
 išymų nėra.

19. Gauta sekanti telefonograma:
 Gargždai - 7 pulk. pulko 2 batalionų vadai.
 Kuorasas, 3 pulk. viršūninko vada.
 Į Generalio štabo:
 19-23. Sėkmingas žiūrėjimas į Klaipėdos kraštą perdu-
 da Lietuvos vyriausybei. 19 vasario įrodama į Klaipė-
 dos kraštą Lietuvos kariuomenė - Paikar. Kariuomenės
 vadas įvairi Paikar. pavesta 6-čiai su 2 lūgva ba-
 talionų įvykti į Klaipėdos miestą ir būti laikinai su-
 ribojus Kariuomenė vado Berolius žinių - oipozicijai
 ir paaisijai Paikar. Apie laikus ir tvarką išengius
 Klaipėdon susitarė su Berolius. Paikar. Grista tvarka
 ir drausmė kariuomenės tarpje privata būti visoje pūlūmėje

1925
Vasaris 10

išleidyta Fašas. Šiai gaudius baterijai grįžti į
savo nuolatines vietas Fašas, Majoras Ghaus.

"Nalio Klaipėda!"

5 olandų ryto batalionas pilnam sąstatai išėjo
iš Gargėvų ir laivai perėjimą 500 metrų ruošiantis. Di-
džiųjų ir mažųjų laivų, 2 laivų. 9 olandų batalionas
nuvyko vietoje "Althof", kur surišino 1 savanorių pulką,
kuris gausi madovanas, 2 lopus baterija. 11 olandų
nuvyko pradėti žygiuoti; Klaipėdą ant Turysaus aikštės,
prie miesto teatro.

12 olandų surišinios kariuomeni, 2 baterijai salie-
tuojant, olandai grįžiant Gautos būnų, buvo parasta
ant Prefektūros būnų, kur dabar būstinė mairė valdy-
toja, valstybinė dieturos vokieciai, tu pat laivai vokie-
liama vokieciai ir ant karininkis.

Pasirinkę kariuomenę ir pabrėžiant svarbų, šis
dinos įvykis, armijos vadas Bledtys ir niti vokie-
čiai atstovai, kariuomeni buvo paleista; būstinė.
Batalionui parasta gimnastikos salė prie gimnazijos,
o arkliai nuvesti į karininkis tvartus.

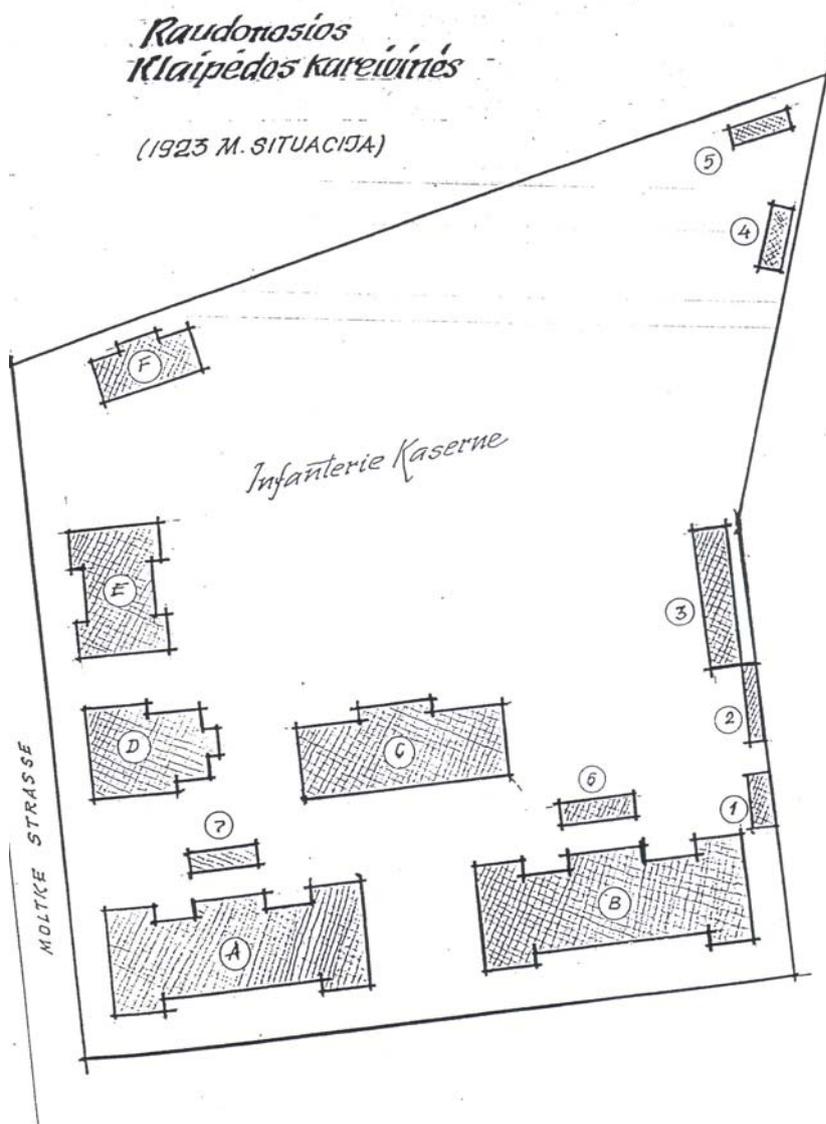
Gautos aplinkraštis Klaipėdos mairė savanorių
armijos štabo M Bog, nad vior ruošti daly savanorių
Klaipėdos mairė operatyvui ir ruošti atsiliegiu priklaus-
so tisingų armijos štabo vokiečių ir persina prie
karininkis tvartus.

10 olandų karininkai 1-uo daly, olandai išst-
mingoj karininkis, rusi curengeta "Ryti" ruošiantis
saulę, kur buvo surišinys kaip surišinys vadais tarp
ir daug vokiečių Klaipėdos mairė. Šiai šiai kalba
be perstogi mairė "Nalio!" šiais vokiečių Klaipėdos
ir dieturos. Praxalbonis ir buvo atstovams, vokiečių
vadas 4 lopus vyr. ltn. Statremius, kuris savo kalboje

pabrėžia tas vietas kurias turėjo Mašijai Lietuvos
 ribose turėjusi susipratimo šiaurinės Lietuvos.
 Gautos įrašymas, Klaipėdos krašte savanorių armijos
 štabo, apskr. su 6-ku; Pažeigius (16 913) am ap-
 saugoti rubėnų pagal Nemunę nuo Smalininkų
 iki Pažeigius, nuo laukiančių puolimo ruožius.
 Kadangi įrašymas gautas pervelai, armijos štabo
 0-ko paliepinu šios dionos išsiųsta į Pažeigius sustipri-
 nimui ten esančios prie komendantūros savanorių
 kuopos ltn. Kubičas su kulkosvaidėnų kuopos būriu,
 2 sunk. ir 3 lengvai kulkosvaidėnais. Kuopos perve-
 ža į Klaipėdą linusįjį Gargždauose turtą.
 13 valanda batalionas plūvame sąglate išlemtu
 išvyksta į Pažeigius. Gargždauose paliktas visas
 žvalgas su susirgusiu arčiau, kuri perduotas žinios
 vadao kuopos 1 pavieni pulko. Į Pažeigius 8-vas
 atvyko 19 val.
 Kadangi iškovimui platforma vada iškovimams
 labai vėlyvi. Batalionas apsimaxoja Pažeigius
 rajone: 4 kuopa ir 2 kulk. k. Pažeigius ruožis, 5
 kuopa štabo sąsėje, 6 kuopa ruožis Berėgkūten.
 Suminči komendantūroje vadao kuopos, kurioms
 iš duotas įrašymas apie išovimus laisv.
 5 kuopa Schmalenham - Wichthl - Balthusen
 - Bonaiten iki Jūros upės
 4 kuopa: Jūros upės - Schreitlangen - Bittunen -
 Bladenen - Kranusnischaen - Übermümel - Miltchbude.
 6 kuopa atarga. Benzigkūten. 2 kulk. kuopa-
 atarga - Pažeigius k.
 Štabas bus, ligoninė, maitinimo valdomas -
 Pažeigius k. (žem. vnt. 1:100.000)
 Kuopos išvyksta į laisv. 5 kuopa į Vėsiolės rajoną.

<p>Vasaris 45</p>	<p>išreikštas vėtinys ir vežimams plentui, išvančius sušūnų gėlių. 4 kuopa; Pėtinus išjo pėtinis.</p> <p>Pagėgis, nomenianturo savanoris atskaitos kuopos vadovs pranešė, kad pamaitytos visos sargybos ir, kad Pėšjo gra sulig jės gauts žinis vis 400 apginkluotų sovietų, kurie sugijasi perėti sime ir sumelti manistas. Vadovus kuopų į arytį sutiprinti apsauga. Kuopos vėimant taji; harg turi savo štabuone atsargos po purų kuopos. 5 kuopa - Nis chvM, 04 r. - Pėtlen, kitai qi kasiciāi išijti gra po vis harg lauro sargybonis po 7-9 žinnes, kad patulicisti visų keumuo mrontas; o atsarga reikami erant gautis manevruoti.</p>
<p>Kovo 1.</p>	<p>Išimta, kad pulkas perejo; Klaipėda ir, kad batalionas uel perejo nuo 27 vasario žinios pulko vado (ž. kar. Nr 33).</p>
<p>14</p>	<p>Po pamaitymo harg iii b-uu 1 pavini pulko, h-uuos surimko vis Pagėgis stoty ir ar ir išyko į Klaipėda kur ir atyko apri 18 valandos.</p> <p style="text-align: center;">"</p> <p>P. S. Majoro Tarasunos originalus raštas iš kairės pusės pulko archyve.</p>

1 priedas

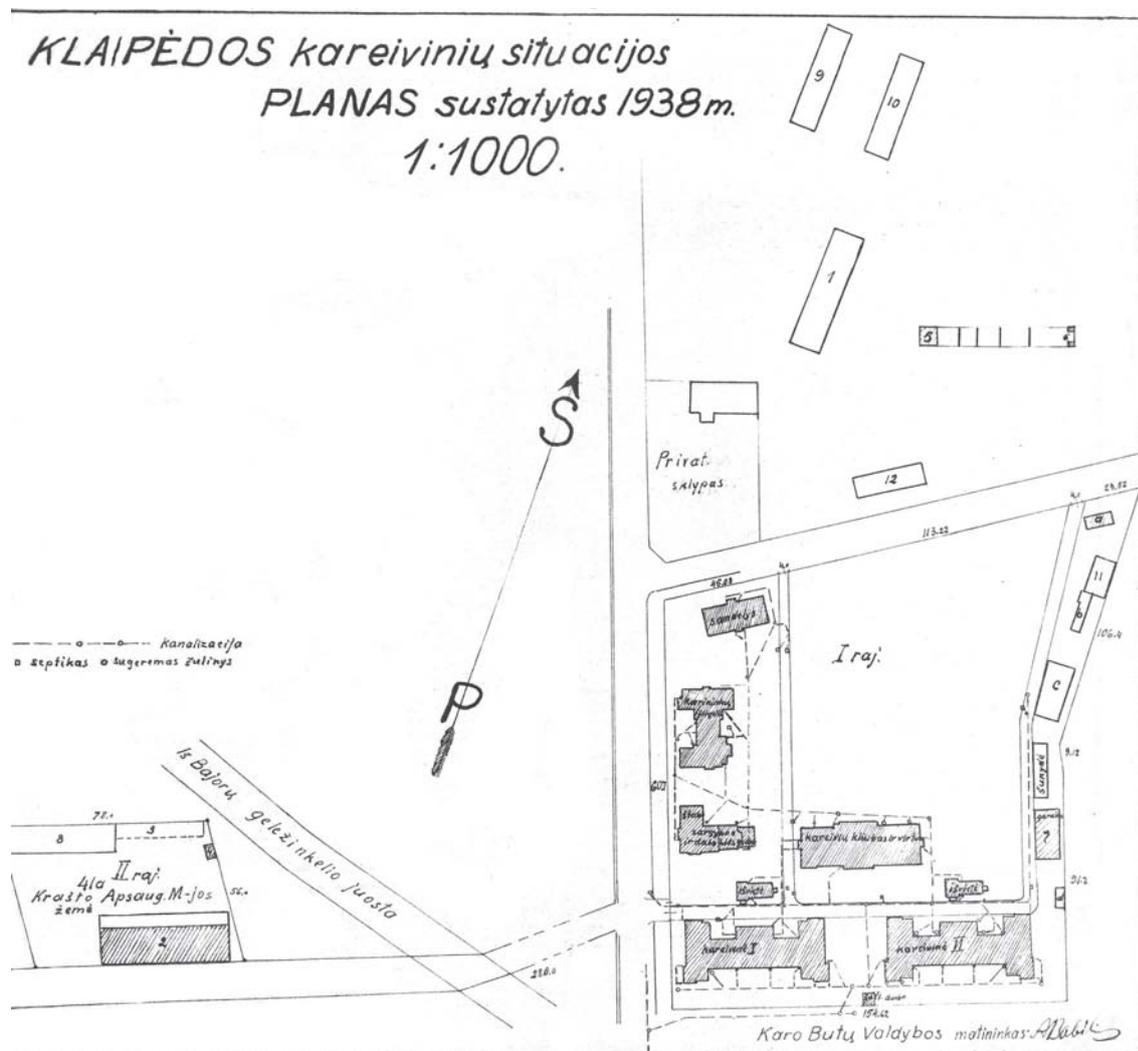

Klaipėdos kareivinių kompleksu pastatų paskirtis 1923 m.: A ir B – kareivinių gyvenamieji korpusai, C – vienaaukštis pastatas su bokšteliu, Lietuvos laikais tai buvo universalus pastatas: ir klubas, ir valgykla. D – buvo sargybos būstinė ir kareivių daboklė, o antrajame šio pastato aukšte buvo įsikūręs pulko štabas. Pastate E buvo įrengti butai karininkams. Pastate F buvo sandėliai, dirbtuvės. Pastate Nr. 1 buvo laikomas baterijos vado fajetonas. Nr. 2 – stovėjo šarvuočių būrio automašinos. Pastate Nr. 3 buvo saugomi lauko artilerijos pabūklai. Nr. 4 – stalių dirbtuvė, Nr. 5 – kalvė. Pastatuose Nr. 6–7 buvo tualetai.

Šaltinis:

JOKUBAUSKAS, V. Lietuvos kariuomenės pasirengimas eventualiam karui su Vokietija 1939 m. Magistro baigiamasis darbas. Klaipėdos universitetas, 2009, 1 priedas, p. 112.

2 priedas

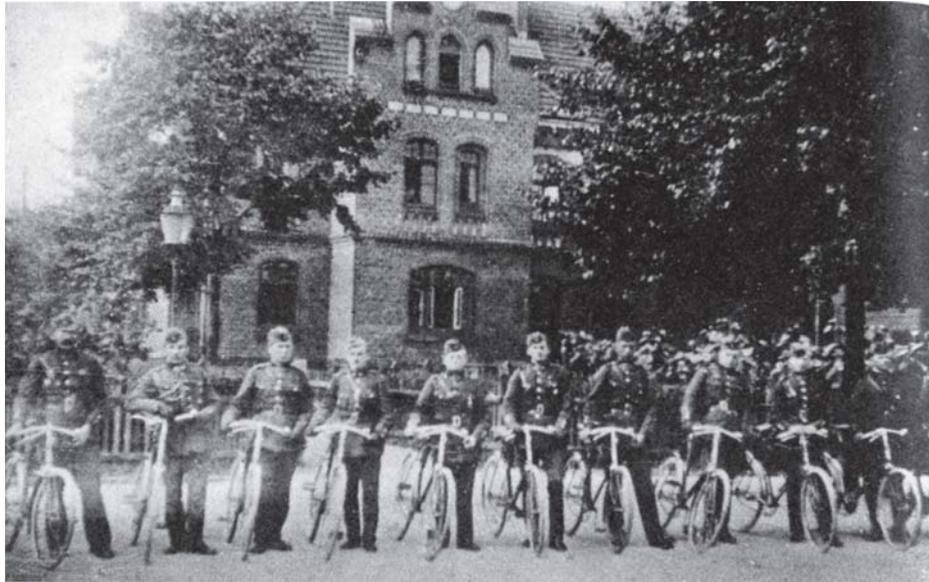

Šaltinis:

Klaipėdos kareivinių situacijos planas, suskaidytas 1938 m.

LCVA, f. 512, ap. 1, b. 18, l. 58.

3 priedas

7-asis ž.k. Butegeidžio pėstininkų pulkas. P. Tarasėna — pirmas iš kairės. Klaipėda, 1925—1926 m.

Šaltinis:

STEPONAVIČIENĖ, Daiva. Petras Tarasėna (1892–1962). Biografinė apybraiža. Vilnius, 1996, nenumėruota įklia tarp 96 ir 97 psl.